

การจัดการเรียนรู้โดยใช้ทุนทางวัฒนธรรมในพื้นที่มรดก
โลกเมืองกำแพงเพชรเป็นฐานเพื่อพัฒนากระบวนการ
คิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอน
ปลายในจังหวัดกำแพงเพชร

LEARNING MANAGEMENT USING CULTURAL
CAPITAL OF KAMPHAENGPHET'S WORLD HERITAGE
SITE AS A BASE TO DEVELOP THE THOUGHT
PROCESS OF CREATIVE ECONOMY OF HIGH SCHOOL
STUDENTS IN KAMPHAENGPHET.

ธนัท แดนดง¹

Thanatat Dandong

บทคัดย่อ

ทุนวัฒนธรรมและภูมิปัญญาเป็นสิ่งที่สังคมและคงอยู่กับสังคมมนุษย์
มาอย่างยาวนาน หลายประเทศเริ่มให้ความสนใจในการขับเคลื่อนระบบ
เศรษฐกิจด้วยวัฒนธรรม จนถึงอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ถือเป็นการ
ขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจด้วยทุนทางวัฒนธรรม โดยมีฐานมาจากแนวคิด
เศรษฐกิจสร้างสรรค์ ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นถึงความสำคัญเนื่องจากจังหวัด
กำแพงเพชรเป็นเมืองมรดกโลกที่สำคัญของประเทศไทยจากองค์การการศึกษา
วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติหรือ ยูเนสโก และเป็นแหล่ง

¹ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์

เรียนรู้ทางประวัติศาสตร์มาอย่างยาวนาน มีโบราณวัตถุ โบราณสถาน ร่องรอยอารยธรรมวิถีชีวิตของคนในอดีต มีทุนทางวัฒนธรรมที่ทรงคุณค่าเหมาะแก่การนำไปศึกษาสู่การท่องเที่ยว ในการสร้างผลิตภัณฑ์และออกแบบสินค้า สร้างอาชีพสร้างรายได้ให้กับนักเรียนและประชาชนในพื้นที่ โดยมีการศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาในพื้นที่มรดกโลกเมืองกำแพงเพชร เพื่อพัฒนารูปแบบกระบวนการคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในจังหวัดกำแพงเพชร ทำให้ผู้เรียนมีความคิดสร้างสรรค์ สามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ เกิดทักษะและกระบวนการใช้เทคโนโลยีต่างได้ ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนการเรียนรู้จากผู้ที่มีความรู้ ผู้เชี่ยวชาญในชุมชน และท้องถิ่น สามารถเชื่อมโยงประสบการณ์เดิมกับความรู้ใหม่ได้ ฝึกการคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการออกแบบผลิตภัณฑ์โดยใช้ทุนทางวัฒนธรรม ผ่านการใช้รูปแบบกระบวนการคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ DESIGN SELECTED พร้อมทั้งยังมีส่วนช่วยอนุรักษ์ให้วัฒนธรรมชุมชน โดยมีจุดมุ่งหมายเดียวกัน คือ การธำรงรักษาไว้ซึ่งศิลปวัฒนธรรมและเอกลักษณ์ดั้งเดิม เรื่องราวอันเป็นประวัติศาสตร์ของเมืองมรดกโลกกำแพงเพชร องค์ประกอบในการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์และแหล่งมรดกศิลปวัฒนธรรมอันทรงคุณค่า จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะนอกจากจะเป็นความรู้ทางวิชาการเพื่อความเข้าใจใน มรดกศิลปวัฒนธรรมของชาติ แล้วยังมีความสำคัญในการสร้างความซาบซึ้งให้ผลิตภัณฑ์แต่ละชิ้นมีคุณค่าอย่างยั่งยืนตลอดไป

คำสำคัญ: ทุนทางวัฒนธรรม มรดกโลกเมืองกำแพงเพชร กระบวนการคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์

Abstract

Cultural capital and wisdom are things that have been accumulated and existed with human society for a long time. Many countries have started to pay attention to driving the economic system with culture, up to the tourism industry. This is considered driving the

economic system with cultural capital based on the concept of creative economy. The researcher therefore sees its importance because Kamphaeng Phet Province is an important World Heritage City of Thailand from the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO) and has been a long-standing source of historical learning. There are ancient objects, ancient sites, traces of civilization and the way of life of people in the past. There is valuable cultural capital suitable for studying and developing further in product creation and product design, creating careers, and generating income for students and local people. There is a study of the current situation and problems in the World Heritage area of Kamphaeng Phet City to develop a creative economy thinking process model for high school students in Kamphaeng Phet Province. This allows students to be creative, apply the knowledge they have gained to create benefits, and develop skills and processes for using various technologies. It encourages students to exchange knowledge with knowledgeable people and experts in the community and local areas, and to connect previous experiences with new knowledge. They practice creative thinking in product design using cultural capital through the use of the DESIGN SELECTED creative economy thinking process model, while also helping to conserve community culture with the same goal: preserving arts, culture, and original identity. The historical story of Kamphaeng Phet World Heritage City, the components of creating products and valuable cultural heritage sites are therefore very important. Because in addition to being academic knowledge for understanding the national cultural heritage, it is also important in creating appreciation for each product to have sustainable value forever.

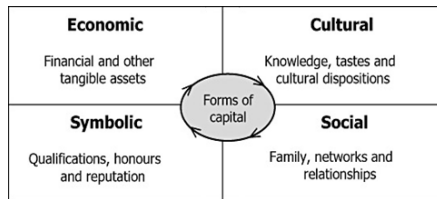
Keywords: Cultural capital, Kamphaeng Phet World Heritage, Creative Economy

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การจัดการเรียนรู้โดยใช้ทุนทางวัฒนธรรมในพื้นที่มรดกโลกเมืองกำแพงเพชรเป็นฐาน เพื่อพัฒนากระบวนการคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในจังหวัดกำแพงเพชร แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โดยนำทุนทางวัฒนธรรมมาสร้างมูลค่าเพิ่มเพื่อสร้างประโยชน์ด้านเศรษฐกิจและสังคมแก่ชุมชนและประชาชนนั้น ต้องเป็นความร่วมมือทั้งจากภาครัฐและเอกชนที่มีความสนใจสร้างผลิตภัณฑ์ ให้ร่วมกันคิดร่วมกันทำอย่างจริงจัง โดยมีจุดมุ่งหมายเดียวกัน คือ การธำรงรักษาไว้ซึ่งศิลปวัฒนธรรมและเอกลักษณ์ดั้งเดิม อันเป็นประวัติศาสตร์ขององค์ประกอบในผลิตภัณฑ์และแหล่งมรดกศิลปวัฒนธรรมนี้ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะนอกจากจะเป็นความรู้ทางวิชาการ เพื่อความเข้าใจในมรดกศิลปวัฒนธรรมของชาติ แล้วยังมีความสำคัญในการสร้างความซาบซึ้งให้ผลิตภัณฑ์แต่ละชิ้นมีคุณค่าอย่างยั่งยืน และนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตได้อย่างแท้จริง การจัดการเรียนรู้โดยใช้ทุนทางวัฒนธรรม ในพื้นที่เมืองมรดกโลกเมืองกำแพงเพชร จึงเป็นอีกหนึ่งทางเลือกที่สามารถสร้างกระบวนการคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของนักเรียนได้ สามารถเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ใช้ความคิดและจินตนาการ อีกทั้งผู้เรียนยังสามารถที่จะเชื่อมโยงสิ่งต่างๆ รอบตัว ให้เกิดความเข้าใจจากการสะสมประสบการณ์ได้ (กรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม, 2561)

จากการลงพื้นที่จัดการเรียนรู้หลักสูตรท้องถิ่นเมืองมรดกโลกกำแพงเพชร ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย นักเรียนยังขาดทักษะที่จำเป็นในการเรียนวิชาประวัติศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ หลักสูตรท้องถิ่น หมายถึง

มวลประสบการณ์ที่จัดขึ้นทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียนเพื่อพัฒนาผู้เรียน ให้มีความรู้ความสามารถ ทักษะ เจตคติ และคุณภาพการดำรงชีวิต โดยใช้ทรัพยากรในท้องถิ่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้บนพื้นฐานของสภาพชีวิต เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ของตนเอง ตลอดจนมีส่วนร่วม ในการแก้ปัญหาต่าง ๆ และพัฒนาอย่างยั่งยืน

ภาพที่ 1 ทุน (Capitals) รูปแบบต่าง ๆ จากแนวคิดของ Bourdieu

ที่มา : Bourdieu's Concept of Capital. Source: Adapted from Maclean et al., 2006:

29.

วิธีการดำเนินวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน และรายละเอียด ดังนี้

1. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เป็นการรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ โดยเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักแบบเฉพาะเจาะจง ซึ่งเกณฑ์การเลือกผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ เป็นบุคลากรครูของโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในจังหวัดกำแพงเพชร ผู้เชี่ยวชาญด้านประวัติศาสตร์และด้านวัฒนธรรม ผู้อาศัยอยู่ในชุมชน และผู้ประกอบการจำหน่ายผลิตภัณฑ์จากทุนทางวัฒนธรรมในพื้นที่เมืองมรดกโลกกำแพงเพชร โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจงให้ครอบคลุม

2. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นการรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการศึกษาจากหนังสือ ตำราวิชาการ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการสืบค้นข้อมูลผ่านทางระบบอินเทอร์เน็ตจาก เว็บเพจ (webpage) และเฟสบุ๊ค (Facebook) ของผู้ให้ข้อมูล เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย โดยแนวทางในการเก็บรวบรวมข้อมูลมี 3 ขั้นตอน คือ

2.1 การทบทวนวรรณกรรม และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างกรอบแนวคิด และแนวคำถามที่จะใช้ในการสัมภาษณ์

2.2 การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับบุคลากรครูของโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายใน จังหวัดกำแพงเพชร โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจงให้ครอบคลุม ผู้ศึกษาจะสัมภาษณ์กับผู้ให้ข้อมูลหลัก เป็นรายบุคคล ใช้คำถามปลายเปิดเพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลได้แสดงความคิดเห็น และทำให้ผู้ศึกษาสามารถทราบถึงความคิดเห็นหรือความรู้สึกในแง่มุมต่างๆ ที่อาจจะนอกเหนือจากการคาดคะเนของผู้ศึกษา

2.3 การวิเคราะห์ข้อมูล และสังเคราะห์ข้อมูลการสัมภาษณ์ โดยผู้วิจัยใช้รูปแบบการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) เพื่อสังเคราะห์ข้อมูลที่มีความเกี่ยวข้องกับการศึกษาวิจัย

3. การสังเกตสีหน้ากิริยา ท่าทาง และน้ำเสียงของผู้ให้ข้อมูลหลักพร้อมทั้งอัดเสียง และจดบันทึกข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์อย่างครบถ้วน

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ทำการตรวจสอบแนวคำถามในการสัมภาษณ์ที่มีข้อความสมบูรณ์มาทำการแยกหมวดหมู่เพื่อวิเคราะห์

2. ทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสัมภาษณ์ โดยวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลแบบเชิงคุณภาพ

3. นำข้อมูลจากแนวคำถามในการสัมภาษณ์ เป็นข้อเสนอแนะอื่น ๆ และความคิดเห็นมาวิเคราะห์ โดยการสังเคราะห์จัดหมวดหมู่ของคำตอบตัดข้อมูลที่มีความซับซ้อนออกมาเรียบเรียงภาษาให้ถูกต้องแต่งความหมายเดิมนำมาสรุปเป็นปัจจัยเฉพาะด้านในเชิงพรรณนา

4. นำข้อมูลที่ได้จากแบบสัมภาษณ์ที่แบ่งตามประเด็นที่ตั้งไว้มาวิเคราะห์ สรุปเป็นรายด้าน และนำเสนอในรูปแบบความเรียง

5. แนวทางในการจัดการเรียนรู้โดยใช้ทุนทางวัฒนธรรม เขตพื้นที่เมืองมรดกโลกกำแพงเพชร เพื่อพัฒนากระบวนการคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในจังหวัดกำแพงเพชร

การวิจัยในครั้งนี้มุ่งศึกษาสภาพปัจจุบัน และปัญหาในเขตพื้นที่มรดกโลกเมืองกำแพงเพชร โดยใช้ทุนทางวัฒนธรรม เพื่อพัฒนากระบวนการคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ออกแบบการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในจังหวัดกำแพงเพชร โดยกำหนดขอบเขตของการวิจัยดังนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน และปัญหาการจัดการเรียนรู้โดยใช้ทุนทางวัฒนธรรม ในพื้นที่มรดกโลกเมืองกำแพงเพชรเป็นฐาน เพื่อพัฒนากระบวนการคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในจังหวัดกำแพงเพชร ซึ่งได้แบ่งออกเป็น 4 ด้านดังนี้

ด้านที่ 1 ด้านหลักสูตร

ด้านที่ 2 ด้านการจัดการเรียนรู้

ด้านที่ 3 ด้านการวัดผล

ด้านที่ 4 ด้านการประเมินผลการจัดการเรียนรู้

วัตถุประสงค์ที่ 2 พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ทุนทางวัฒนธรรม พื้นที่มรดกโลกเมืองกำแพงเพชรเป็นฐาน เพื่อพัฒนากระบวนการคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยมีกระบวนการจัดกิจกรรมเรียนรู้ 5 ขั้นตอน ซึ่งได้บูรณาการกับแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ John Hawkins (2001) และ ศศิมา สุขสว่าง (2563) ประกอบไปด้วย

1.การเตรียมตัว (Preparation)

ขั้นที่ 1 ศึกษาลักษณะทั่วไปในพื้นที่มรดกโลกเมืองกำแพงเพชร

ขั้นที่ 2 ศึกษาสภาพปัจจุบันของเศรษฐกิจในพื้นที่มรดกโลกเมืองกำแพงเพชร

ขั้นที่ 3 ลงพื้นที่ศึกษาแหล่งเรียนรู้ในพื้นที่มรดกโลกเมืองกำแพงเพชร

2. การบ่มเพาะ (Incubation)

ขั้นที่ 4 ศึกษาผลิตภัณฑ์สินค้าทุนทางวัฒนธรรมในพื้นที่มรดกโลกเมืองกำแพงเพชร

ขั้นที่ 5 ศึกษาการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ทางเศรษฐกิจในพื้นที่มรดกโลกเมืองกำแพงเพชร

3. ข้อมูลเชิงลึก (Idea Insight)

ขั้นตอนที่ 6 ออกแบบผลิตภัณฑ์สินค้าทุนทางวัฒนธรรมโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลผ่านกระบวนการคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์

4. การประเมินไอดี (Evaluation)

ขั้นตอนที่ 7 นำเสนอผลิตภัณฑ์สินค้าทุนทางวัฒนธรรมในพื้นที่มรดกโลกเมืองกำแพงเพชร

5. การปรับใช้ (Elaboration)

ขั้นตอนที่ 8 การประเมินผลและนำไปประยุกต์

ผลการวิจัย

ผลจากการศึกษาสภาพปัจจุบัน และปัญหาการจัดการเรียนรู้โดยใช้ทุนทางวัฒนธรรม ในพื้นที่มรดกโลกเมืองกำแพงเพชรเป็นฐาน เพื่อพัฒนากระบวนการคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในจังหวัดกำแพงเพชร จากการสัมภาษณ์ บุคลากรครูของโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ผู้เชี่ยวชาญทางด้านวัฒนธรรม ผู้ประกอบการจำหน่ายผลิตภัณฑ์จากทุนทางวัฒนธรรมในพื้นที่มรดกโลกเมืองกำแพงเพชร ทำให้ผู้วิจัยสรุปผลการศึกษาแนวทาง ที่สามารถนำไปพัฒนาจัดการเรียนรู้โดยใช้ทุนทางวัฒนธรรม ในพื้นที่มรดกโลกเมืองกำแพงเพชรเป็นฐาน เพื่อพัฒนากระบวนการคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในจังหวัดกำแพงเพชร ดังข้อมูลต่อไปนี้

1.สภาพปัจจุบันด้านการพัฒนากระบวนการคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ควรมีการประเมินผลรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริงและความเหมาะสมของผู้เรียน ผู้เรียนอาจยังไม่เข้าใจเรื่องการวัดผลในรูปแบบที่จัด เช่น เหมาะสมกับการสร้างสรรค์ผลงานของผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพ ผู้เรียนรู้สึกว่าการเรียนในรายวิชาเศรษฐศาสตร์ เศรษฐกิจ ฝัดยากและมีเนื้อหาที่ซับซ้อน และไม่ใช่วิชาหลักที่ผู้เรียนนั้นเกิดความถนัด ปัจจุบันพบว่าครูผู้สอนยังไม่มีหลักสูตรที่ชัดเจนในการพัฒนาผู้เรียนให้มีกระบวนการคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ มีเพียงรูปแบบการสอนตามหลักสูตรแกนกลางขั้นพื้นฐาน และหนังสือเรียนเศรษฐศาสตร์ ม.4-6

2.สภาพปัญหาด้านการพัฒนากระบวนการคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ควรมีทิศทางหรือรูปแบบที่ในทางเดียวกันและสามารถพัฒนาต่อยอดได้ ครูผู้สอนควรมีแนวทางในการพัฒนากระบวนการคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ โดยอาจเชิญผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านมาให้คำแนะนำที่ชัดเจน ตรงประเด็นเพื่อพัฒนาต่อไป

ผู้เรียนยังขาดองค์ความรู้ที่หลากหลายในเรื่องนี้ เศรษฐกิจสร้างสรรค์ในมุมมองผู้เรียนยังไม่เข้าใจเท่าที่ควร ควรมีรูปแบบกระบวนการคิดที่ชัดเจนและดูน่าสนใจ ครูยังขาดองค์ความรู้เฉพาะด้านให้เชี่ยวชาญมากกว่านี้ ที่จะพัฒนาหลักสูตรให้เหมาะสมกับผู้เรียน ตามความถนัด และสามารถจัดการเรียนการสอนได้จริงต่อไป ในอนาคตหลักสูตรนี้อาจได้รับการพัฒนาที่เหมาะสมสามารถนำมาสร้างเป็นองค์ความรู้ให้กับผู้เรียนได้ เพราะในกระบวนการคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์นั้นประกอบไปด้วยหลากหลายทักษะที่ต้องมีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ในการสร้างสรรค์ชิ้นงานออกมาให้เกิดคุณค่า

จากข้อมูลข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า

1.สภาพปัจจุบันด้านการพัฒนากระบวนการคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในพื้นที่จังหวัดกำแพงเพชร ในเขตเมืองมรดกโลกเมืองกำแพงเพชร สามารถพัฒนากระบวนการคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ได้หลายรูปแบบ ตามความเหมาะสมของหลักสูตรและครูผู้สอน โดยหยิบยกเอาทุนทางวัฒนธรรมในพื้นที่

มรดกโลกเมืองกำแพงเพชรมาประยุกต์ใช้ในการเกิดประโยชน์ ซึ่งเป็นการพัฒนาและสร้างองค์ความรู้สมัยใหม่ให้ผู้เรียนเกิดความตระหนักและเห็นคุณค่าในพื้นที่มรดกโลกเมืองกำแพงเพชร

2.สภาพปัญหาด้านการพัฒนากระบวนการคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ผู้เชี่ยวชาญทางด้านวัฒนธรรมในพื้นที่มรดกโลกเมืองกำแพงเพชร ด้วยความที่พื้นที่เป็นเมืองมรดกโลกนั้นมีประวัติศาสตร์และความเป็นมาที่หลากหลาย จึงได้ให้สร้างสรรค์ออกแบบในแบบฉบับที่เหมาะสม แสดงถึงอัตลักษณ์ที่ชัดเจนในท้องถิ่นของเรา

ผลการวิจัย ผลการจัดการเรียนรู้	แนวทางการจัดการเรียนรู้	
1.ไม่มีหลักสูตรเกี่ยวกับการพัฒนากระบวนการคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ที่มีรูปแบบตายตัว	1.ศึกษาหลักสูตรเพิ่มเติมเกี่ยวกับหลักสูตรเพื่อพัฒนากระบวนการคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์	ผู้เรียนได้มีการพัฒนาด้านกระบวนการคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ประกอบไปด้วย 5 ด้าน ดังนี้
2.การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมีการสอดแทรกเรื่องทุนทางวัฒนธรรมที่น้อย ควรเพิ่มองค์ความรู้ให้มากยิ่งขึ้น	2.ออกแบบจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ลงพื้นที่ไปศึกษาข้อมูลแหล่งเรียนรู้มรดกโลกเมืองกำแพงเพชร	1.ความรู้ ความเข้าใจในทุนทางวัฒนธรรมในพื้นที่มรดกโลกเมืองกำแพงเพชร
3.ยังขาดแบบวัดด้านกระบวนการคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ที่แน่นอน	3.การวัดผลจากการสัมภาษณ์ และการจัดการเรียนรู้แบบวัดกระบวนการคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์	2.กระบวนการคิดสร้างสรรค์ 3.การออกแบบผลิตภัณฑ์

4.การประเมินผลด้านกระบวนการคิด เศรษฐกิจสร้างสรรค์ ยังไม่ชัดเจน	4.เป็นการประเมินผลตามสภาพจริงสร้างกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติและใช้เทคโนโลยีให้เกิดประโยชน์ในการออกแบบผลิตภัณฑ์	4.ทักษะด้านการใช้สื่อและเทคโนโลยี 5.การนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน
--	--	--

ภาพที่ 2 ตารางแสดงรูปแบบการจัดการเรียนรู้

สรุปผล

จากการศึกษาข้อมูลสภาพปัจจุบัน และปัญหาการจัดการเรียนรู้โดยใช้ทุนทางวัฒนธรรมในพื้นที่มรดกโลกเมืองกำแพงเพชรเป็นฐาน เพื่อพัฒนากระบวนการคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในจังหวัดกำแพงเพชร ในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ทุนทางวัฒนธรรม ในพื้นที่มรดกโลกเมืองกำแพงเพชรเป็นฐาน เพื่อพัฒนากระบวนการคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในจังหวัดกำแพงเพชร คือครูต้องมีการศึกษาหลักสูตรเกี่ยวกับการพัฒนากระบวนการคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ โดยการออกแบบกิจกรรม ซึ่งให้ผู้เรียนได้ลงพื้นที่ไปศึกษาจากแหล่งผู้ให้ข้อมูล ในการจัดการเรียนรู้โดยใช้ทุนทางวัฒนธรรมในพื้นที่มรดกโลกเมืองกำแพงเพชร มีการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการกับกิจกรรมในการเรียนการสอน โดยการวัดผลในการเรียนการสอนจากการสัมภาษณ์ มุมมอง สังเกต พฤติกรรมของผู้เรียนในการจัดการเรียนรู้ และการพัฒนากระบวนการคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ การประเมินผลตามสภาพจริง สร้างกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติในการใช้สื่อเทคโนโลยีและออกแบบผลิตภัณฑ์โดยใช้ทุนทางวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นในท้องถิ่น และจัดสิ่งอำนวยความสะดวกให้พร้อมต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้ศึกษา ค้นคว้า แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่น เพื่อให้ผู้เรียนได้สร้างองค์ความรู้ใหม่จากประสบการณ์ของตัวผู้เรียนเอง ซึ่งสอดคล้องกับ สหวัฒน์ เน้นหนา (2555) ได้กล่าวถึง แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โดยนำทุนทางวัฒนธรรมมาสร้างมูลค่าเพิ่ม เพื่อสร้างประโยชน์ด้านเศรษฐกิจและสังคม

แก่ชุมชน และประชาชนนั้น ต้องเป็นความร่วมมือทั้งจากภาครัฐและเอกชนที่มีความสนใจสร้างผลิตภัณฑ์ ร่วมกันคิดร่วมกันทำ โดยมีจุดมุ่งหมายเดียวกัน คือ การธำรงรักษาไว้ซึ่งศิลปวัฒนธรรมและเอกลักษณ์ดั้งเดิม ดังนั้นเรื่องราวอันเป็นประวัติศาสตร์ขององค์ประกอบในผลิตภัณฑ์และแหล่งมรดกศิลปวัฒนธรรมจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะนอกจากจะเป็นความรู้ทางวิชาการเพื่อความเข้าใจใน มรดกศิลปวัฒนธรรมของชาติ แล้วยังมีความสำคัญในการสร้างความซาบซึ้งให้ผลิตภัณฑ์แต่ละชิ้นมีคุณค่าอย่างยั่งยืนตลอดไปโดยปราศจากเงื่อนไขเรื่องกาลเวลาก็ได้ เช่น 1. ส่งเสริมการสร้างผลิตภัณฑ์แก่ชุมชน โดยส่งเสริมชุมชนในการสร้างผลิตภัณฑ์อันเป็นมรดกภูมิปัญญาให้ท้องถิ่นเพื่ออนุรักษ์และสืบทอดฝีมือช่างพื้นถิ่นให้คงอยู่ 2. การสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์จากมรดกศิลปวัฒนธรรม โดยนำมาประยุกต์ใช้ในรูปแบบใหม่ เพื่ออนุรักษ์และสืบทอดมรดกศิลปวัฒนธรรมของชาติให้คงอยู่อย่างมีคุณค่า 3. การเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจจากแหล่งมรดกศิลปวัฒนธรรม เป็นการนำเสนอเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่บูรณาการแหล่งวัฒนธรรม มรดกศิลปวัฒนธรรม วิถีชีวิต ความเชื่อ ภาษา วรรณกรรม และผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องตามเส้นทาง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้ชุมชนสามารถพัฒนาสร้างสรรค์และต่อยอดทุนทางวัฒนธรรมเพื่อเพิ่มรายได้ โดยการจัดการเรียนรู้ที่ตีความเน้นการเรียนรู้ที่เกิดจากผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยให้ผู้เรียนเรียนรู้จากกระบวนการคิดและประสบการณ์ และครูผู้สอนควรจัดการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้ลงมือศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยตัวเอง ทำให้ผู้วิจัยเล็งเห็นถึงสภาพปัจจุบัน และปัญหาดังกล่าวนำไปสู่การพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยใช้ทุนทางวัฒนธรรมในพื้นที่มรดกโลกเมืองกำแพงเพชรเป็นฐาน เพื่อพัฒนากระบวนการคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในจังหวัดกำแพงเพชร

ผู้วิจัยจึงได้พัฒนาคู่มือการจัดการเรียนรู้โดยใช้ทุนทางวัฒนธรรมในพื้นที่มรดกโลกเมืองกำแพงเพชรเป็นฐาน เพื่อพัฒนากระบวนการคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในจังหวัดกำแพงเพชร และใช้ในการพัฒนากระบวนการคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ หลังการดำเนินการจัดการเรียนรู้ตามวิธีการดำเนินงานวิจัย พบว่าผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจใน

กระบวนการคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์มากขึ้น เนื่องมาจากการใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้ดังกล่าว ภายใต้กระบวนการคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ทั้ง 5 ด้านนำไปสู่การสร้างกระบวนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง “เศรษฐกิจชุมชน” เพื่อให้ผู้เรียนได้มีกระบวนการในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนได้อย่างถูกต้อง และเกิดแนวคิดสร้างสรรค์ในการพัฒนาให้สอดคล้องและเหมาะสมกับ John Howkins (2001) อธิบายว่า เศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ (creative economy) คือ การสร้างมูลค่าที่เกิดจากความคิดของมนุษย์เป็นอุตสาหกรรมที่เกิดความคิดสร้างสรรค์ ความชำนาญ และความสามารถที่มีศักยภาพในการสร้างงาน และความมั่นคงโดยการผลิตและใช้ประโยชน์จากทรัพย์สินทางปัญญา งานวิจัยยังอีกพบว่า องค์การยูเนสโก (UNESCO) ได้กล่าวว่าเศรษฐกิจสร้างสรรค์ว่า อุตสาหกรรมที่เกิดจากความคิดสร้างสรรค์ ความชำนาญ และความสามารถที่มีศักยภาพในการสร้างงานและความมั่นคงโดยการผลิตและใช้ประโยชน์จากทรัพย์สินทางปัญญา ความหมายของเศรษฐกิจสร้างสรรค์ว่าประกอบไปด้วย อุตสาหกรรมทางวัฒนธรรม ซึ่งรวมถึงผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรมและศิลปะทั้งหมดทั้งในรูปสินค้าและบริการที่ต้องอาศัยความพยายามในการสร้างสรรค์งาน ไม่ว่าจะเป็นการทำให้ขึ้นมาโดยทันทีในขณะนั้นหรือผ่านกระบวนการการผลิตมาก่อน อย่างไรก็ตาม ความหมายของเศรษฐกิจสร้างสรรค์ที่ยอมรับกันอย่างแพร่หลายในประเทศไทยและเป็นความหมายตามแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 คือ องค์ประกอบร่วมของแนวคิดการขับเคลื่อนเศรษฐกิจบนพื้นฐานของการใช้องค์ความรู้ การศึกษา การสร้างสรรค์งาน และการใช้ทรัพย์สินทางปัญญาที่เชื่อมโยงกับรากฐานทางวัฒนธรรม การสั่งสมความรู้ของสังคม และเทคโนโลยี/นวัตกรรมสมัยใหม่นั่นเอง

งานวิจัยนี้ได้ข้อค้นพบว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้ทุนทางวัฒนธรรมในพื้นที่มรดกโลกเมืองกำแพงเพชรเป็นฐาน เพื่อพัฒนากระบวนการคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในจังหวัดกำแพงเพชรสามารถนำไปประยุกต์ใช้การจัดการเรียนการสอนในปัจจุบัน ในการใช้สื่อเทคโนโลยีมาช่วยในกระบวนการจัดการเรียนรู้ รวมถึงการใช้ทุนทางวัฒนธรรมในพื้นที่มรดกโลกเมืองกำแพงเพชร เข้ามามีส่วนช่วยในการพัฒนากระบวนการ

คิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของผู้เรียน ซึ่งครูผู้สอนสามารถบูรณาการให้เหมาะสมกับรายวิชาอื่นได้ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำกระบวนการคิดไปสร้างองค์ความรู้ประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน และพัฒนาต่อยอดเป็นอาชีพในอนาคตต่อไปได้ โดยสามารถนำผลวิจัยไปใช้ในด้านต่างๆ ได้ดังนี้ จากการศึกษาวิจัย หากต้องการนำไปปรับประยุกต์ใช้หรือเป็นแนวทางในการพัฒนาต่อไป ควรจะศึกษาเพิ่มเติมให้เป็นปัจจุบันตามการเปลี่ยนแปลงตามเศรษฐกิจในปัจจุบัน เพื่อพัฒนากระบวนการคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ดังนี้ ครูผู้สอนควรศึกษาแนวทางคิดหรือกระบวนการคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ให้เหมาะสมกับผู้เรียน ครูผู้สอนต้องรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง ครูผู้สอนควรปรับปรุงแบบกิจกรรมให้สอดคล้องกับผู้เรียนแต่ละช่วงวัย เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนากระบวนการคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์อย่างเต็มที่ และสามารถนำไปต่อยอดองค์ความรู้เพิ่มเติมของตนเองได้ ครูผู้สอนควรนำไปเป็นแนวทางการพัฒนากระบวนการคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในรายวิชาต่างๆ อาทิเช่น วิชาการ ออกแบบเทคโนโลยี วิชาศิลปะ วิชาการงานอาชีพ เพื่อรับมือต่อการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน เพื่อให้ครูผู้สอนและผู้เรียนมีการพัฒนาศักยภาพในการเรียนรู้ร่วมกัน

จากผลการศึกษาวิจัย สามารถนำไปเป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยต่อไปได้ แต่ต้องคำนึงถึงการศึกษาที่สอดคล้องกับการพัฒนากระบวนการคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ดังนี้ ควรศึกษารูปแบบการพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์อย่างละเอียดถี่ถ้วน เพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาผู้เรียนได้อย่างถูกต้อง และเหมาะสมกับสภาพของผู้เรียน ตามบริบทของสถานศึกษา ควรมีการวิจัย และพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการสอนให้ผู้เรียนมีกิจกรรมที่หลากหลาย ผูกกระบวนการคิดที่มากขึ้น ให้เกิดการสร้างรูปแบบ และวิเคราะห์ข้อมูล สร้างการเรียนรู้ที่สร้างสรรค์ให้กับผู้เรียน

จากข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไป เป็นข้อคำนึงที่ผู้วิจัยได้ค้นพบมาจากสภาพปัจจุบันและปัญหาของการจัดการเรียนรู้โดยใช้ทุนทางวัฒนธรรมในพื้นที่มรดกโลกเมืองกำแพงเพชรเป็นฐาน จนนำไปสู่การพัฒนากระบวนการคิด

เศรษฐกิจสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในจังหวัดกำแพงเพชร หากผู้สนใจต้องการทำวิจัยในครั้งต่อไปจึงต้องมีการศึกษากระบวนการคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ต่อไป และให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจในยุคปัจจุบัน

เอกสารอ้างอิง

- ณัฐธิดา ปิ่นจูไร. (2567, พฤศจิกายน 5.) รองคณบดีฝ่ายวางแผนและประกันคุณภาพ คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม, มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร. สัมภาษณ์.
- ศิริวรรณ กันศิริ. (2567, กันยายน 19.) ครูชำนาญการพิเศษ, โรงเรียนกำแพงเพชรพิทยาคม. สัมภาษณ์.
- Bourdieu, P. (1986). Forms of capital in: Richardson, J., Handbook of Theory and Research for the Sociology of Education. Cambridge : Harvard University Press.
- Bourdieu, P. (1984). Distinction: A social critique of the judgment of taste. Cambridge : Harvard University Press.
- Throsby, D. (2001). Economy and Culture. Cambridge: The Press Syndicate of the University of Cambridge.
- Hawkins, J. (2001). The Creative Economy: How People Make Money from Ideas. London : Penguin Publishing.
- National Economic and Social Development Board. (2009). Creative Economy. Bangkok: B.C. Press (Boonsin) Co., Ltd.
- Direk Patmasiriwat. (2004). Social Capital and Cultural Capital in the Modern Economic and Management System. Phitsanulok: Faculty of Management Science and Information Technology, Naresuan University.